

Revisionsverkets ställningstaganden

Utvecklingsprojekt inom yrkesinriktad utbildning – programmet för effektivisering av genomströmningen inom yrkesutbildningen 2011-2014 som ett exempel

Vid granskningen utvärderade Statens revisionsverk hur utvecklingen av den yrkesinriktade utbildningen har organiserats och hur utvecklingsprojekten har genomförts, övervakats och följts upp. Dessutom bedömdes närmare hur ett exempelprojekt, programmet för effektivisering av genomströmningen inom yrkesutbildningen som finansierades 2011–2014, har genomförts och följts upp i praktiken. Utifrån ett omfattande registerdata bedömde man i vilken utsträckning programmet påverkade fullföljandet av studier inom utsatt tid och avhopp från studierna.

Utvecklingen av den yrkesinriktade utbildningen är baserad på riktlinjerna i regeringsprogrammet, som verkställs av Undervisnings- och kulturministeriet. Utbildningsstyrelsen ansvarar för det praktiska utvecklingsarbetet, förbereder ansökningsförfarandena för den finansiering som beviljats, och beviljar understöd för utvecklingsprojekt genom att poängsätta ansökningarna. Användningen av medlen övervakas systematiskt med hjälp av mellan- och slutrapporter. Uppföljningen sker utifrån rapporteringsdata och dokumentbilagor som lämnas in om utvecklingsprojekten, till exempel utdrag ur huvudboken. I regel kan man anta att risken för missbruk av understöd är relativt liten.

De flesta av de utvecklingsprojekt inom den yrkesinriktade utbildningen som Utbildningsstyrelsen finansierar är relativt små och kortvariga och ansökningarna om understöd till dem lämnas in årligen. Utifrån revisionen är det skäl att överväga om utvecklingen av den yrkesinriktade utbildningen bör ske genom mer omfattande och långvariga projekt. Till exempel kunde val- och regeringsperioden vara en naturlig tidsram. Samtidigt är det motiverat att begränsa sig till vissa förutbestämda åtgärder och inrikta dem på specifika grupper av studeranden. På så sätt kan man säkerställa att insatsen per studerande är tillräckligt omfattande för att ge de resultat man eftersträvar.

Vid planeringen av utvecklingsprojekt bör man även fästa mer uppmärksamhet än tidigare på hur de utvärderas i efterhand. Man uppnår det bästa utgångsläget för utvärderingar genom att skapa interventionsgrupper, som man inriktar åtgärderna på, och samtidigt ha så likvärdiga kontrollgrupper som möjligt, som man inte inriktar åtgärder på. För konsekvensanalyser bör man anlita oberoende, utomstående utvärderare.

Programmet för effektivisering av genomströmningen inom yrkesutbildningen, som reviderades i detalj, var ett mångårigt utvecklingsprojekt med målet att få de studerande att slutföra sina studier inom den utsatta tiden på tre år. Projektet var exceptionellt eftersom det var både längre och mer omfattande än tidigare utvecklingsprojekt genom att över 80 procent av dem som studerade för yrkesinriktad grundexamen studerade vid utbildningsanstalter som deltog i programmet.

Utifrån revisionen har programmet för effektivisering av genomströmningen åtminstone inte på kort sikt haft någon effekt på slutförandet av utbildningen inom den givna tidsfristen eller på avhoppet från studierna. På bägge områdena har en positiv utveckling skett under de senaste tio åren, men den beror på andra faktorer än på programmet. Trots att programmet var ett av de mest omfattande, var den beräknade insatsen per studerande väldigt liten. Då kan det vara risk för att inga

mätbara effekter uppnås, eftersom åtgärden fördelas på en så stor mängd studeranden.

Finanskrisen som började 2008 och den påföljande eurokrisen orsakade en ökning av arbetslösheten i alla åldersgrupper, och i synnerhet bland de unga. Konjunktursvängningarna har inte uppmuntrat till att avbryta studierna och övergå till arbetslivet. Villkoren för de ungas utkomstskydd har även skärpts på 2010-talet. Arbetslöshetsförmåner utbetalas inte längre om man avbryter studier på andra stadiet utan godtagbara skäl eller inte söker till utbildning. På så sätt har det skapats ekonomiska incentiv till att slutföra utbildningen. Att slutföra studierna har blivit ett attraktivare alternativ än förr. Dessutom kan resultatet ha påverkats av faktorer som anknyter till ordnandet av utbildning och omständigheter i studerandenas privatliv. Utifrån revisionens resultat kan man dock inte bedöma effekterna på längre sikt och bedömningsresultaten för ett enskilt program kan inte heller sägas gälla generellt för all utveckling av den yrkesinriktade utbildningen.

Revisionsverkets rekommendationer:

Utbildnings- och kulturministeriet och Utbildningsstyrelsen bör:

1. fortsätta att samla utvecklingsprojekt för den yrkesinriktade utbildningen till tillräckligt omfattade och långvariga helheter och sträva efter att fastställa gemensamma mål och åtgärder för utvecklingsprogrammen och ansökningsomgångarna innan de inleder ansökningsförfarandena.
2. i utvecklingsprojektens ansökningsanvisningar fästa uppmärksamhet vid hur effekterna kommer att utvärderas i efterhand, och hur det är möjligt att utvärdera projektens resultat, kostnadseffektivitet och inverkan på sysselsättningen efter att de slutförts.